

La memòria recuperada

Dilluns passat es projectà a València *Castigo de Dios*, un dels escassos films que es conserven del cinema mut valencià.

Amb una expectació semblant a la de les grans estrenes cinematogràfiques, la Filmoteca de la Generalitat valenciana va projectar el passat dia 28, a la sala Juan Piqueras, la pel·lícula *Castigo de Dios*, d'Hipólito Negre. Aquest film és el primer llarg metratge recuperat per l'àrea cinematogràfica de l'Institut Valencià d'Escenografia, Cinema i Música (IVAECM), i uns dels pocs que es conserven del cinema mut valencià.

Castigo de Dios és la pel·lícula més important de la cinematografia valenciana i la més antiga de les que es conserven a la Filmoteca. Realitzat per Josep Gaspar i Serra i Hipólito Negre durant l'any 1925, el film és un drama rural amb ressonàncies religioses que narra la història d'un cacic despòtic obsessionat a atresorar una gran fortuna amb mètodes no massa lícits. Finalment es torna boig, perquè el criminal sempre paga.

La pel·lícula va ser rodada a la població castellonenca de Lluçena (l'Alcalatén), d'on era Hipólito Negre, i els interiors en el desaparegut Palau de Parcent de València, i va ser estrenada el 13 de gener de 1926 en el Gran Teatre de València, l'actual cinema Rex.

El repartiment estava format per actors semiprofessionals o, com en el cas del que interpreta l'agutzil, reclutats entre gent del carrer.

ELS PRIMERS PASSOS

Hipólito Negre va ser un home inquiet i autodidacte que es va endinsar en el món del

cinema de la mà de José Gaspar, l'únic tècnic amb experiència que en aquell temps estava a València i col·laborava amb Maximilià Thous, el qual rodava aleshores *Moros y cristianos*, la pel·lícula sobre la sarsuela del mateix nom, de la qual eren autors el mateix Thous i el mestre Serrano.

Aquesta aventura cinematogràfica va costar massa diners a Catelina Gaspar Doménech, amiga i associada d'Hipólito Negre i principal inversora en la producció. En el futur ja no hi hauria més projectes cinematogràfics. El que començà com un somni va acabar en malson. En paraules de Juan Piqueras, cronista cinematogràfic de l'època: "La cinta no resulto todo lo bien que se esperaba".

Considerada pels especialistes com un perfecte drama rural amb una acurada ambientació costumista i paisatgista, *Castigo de Dios* és una cinta que descobreix un estil de fer cinema on la tècnica artesanal domina sobre la producció industrial i on el geni autodidacte supleix les deficiències d'una preparació professional inexistente.

LA RESTAURACIÓ

El treball de recuperació ha estat realitzat pel director de fotografia Juan Mariné, el qual havia estat ajudant del mestre José Gaspar en *La tonta del bote*, durant l'any 1939, la primera pel·lícula que va dirigir Gonzalo Delgrás.

Mariné es va trobar amb una cinta amb una gran contracció fruit de les deficients condi-

cions d'emmagatzemament, i de les pèssimes condicions de ventilació i temperatura.

Va ser necessari, també, reconstruir una a una les perforacions de molts metres dels negatius que havien estat re-bentats. A continuació, i després de deixar la pel·lícula en recuperació, es va procedir a rentar-la amb la idea d'aconseguir la màxima dilatació. Això ha obligat a adaptar la mecànica a la grandària de la pel·lícula.

Castigo de Dios ha estat revelada pràcticament pla a pla per a evitar-ne vibracions, malgrat que molts plans recorden el lamentable estat original. Finalment, i després de tot el procés de restauració, s'ha aconseguit una bona resolució i s'han eliminat el 95% de les ratlles.

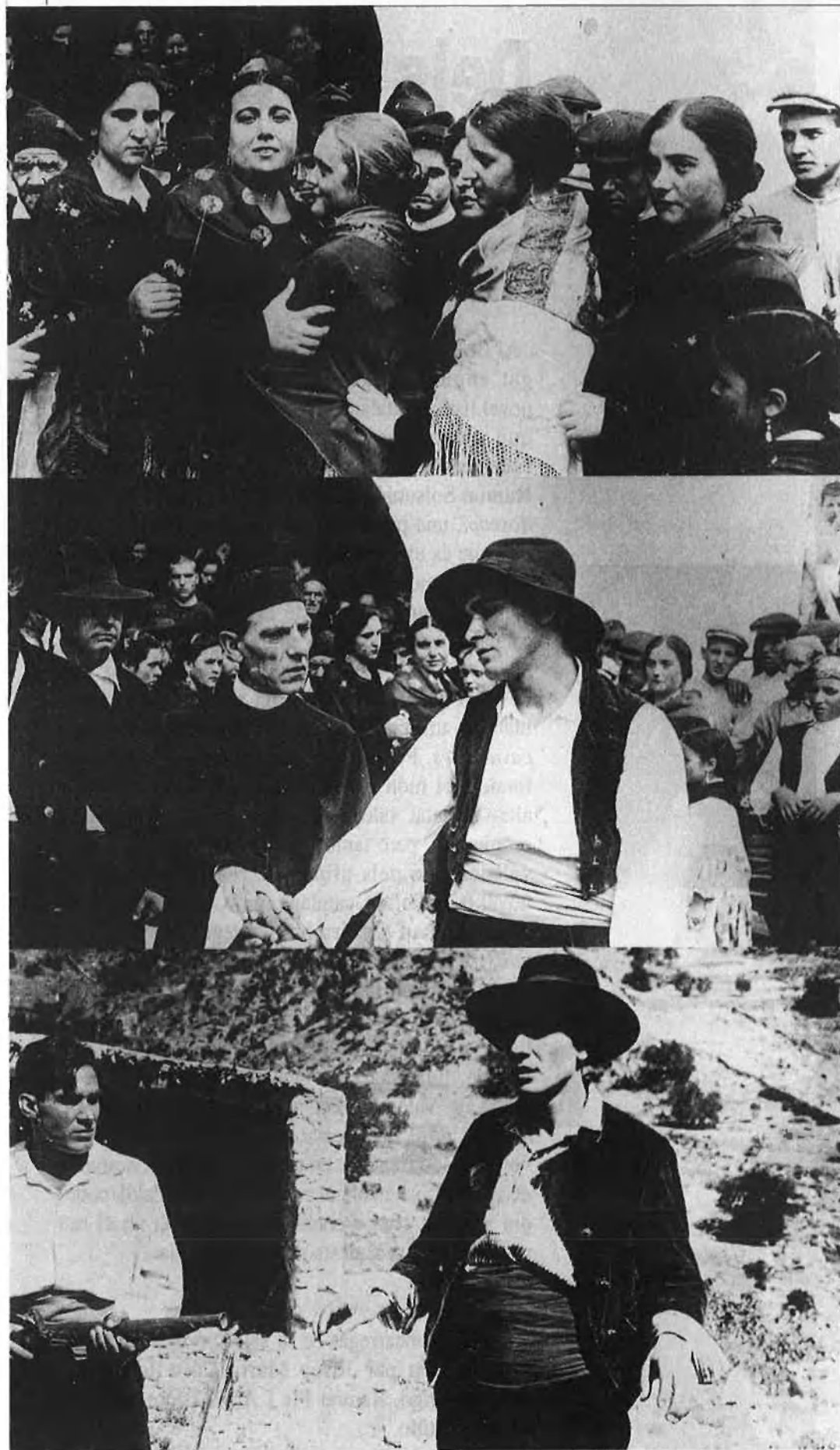
LES PARAULES DE LA MÚSICA

La projecció d'aquesta cinta va acompanyada de l'execució de la partitura musical que ha compost el pianista Julián Llinás, el qual ha suggerit una banda sonora formada per sis temes associats a allò que suggerien les imatges de la pel·lícula.

La música que ha fet Julián Llinás per a *Castigo de Dios* està basada íntegrament en antics temes populars de la comarca i recull les tendències musicals de l'època, especialment d'Oscar Esplà o Manuel Palau, que iniciaren, en aquesta dècada, la seua maduresa artística.

En el futur, *Castigo de Dios* serà projectada també en la

major part de filmoteques d'arreu de l'estat espanyol. Al mateix temps, al Festival de cine de Sant Sebastià es podrà veure un cicle especial dedicat a les pel·lícules recuperades. També, segons fonts de la Filmoteca, hi ha negociacions amb TVE per projectar aquest film dins d'un espai monogràfic dedicat al cinema primitiu.

TROBALLES

L'any passat, la Filmoteca va descobrir a Benissa una dotzena de pel·lícules datades entre 1915 i 1918, entre les quals es trobaven tres cintes protagonitzades per l'actriu Margarida Xirgu. Aquesta va ser una de les troballes més importants, segons el cap del departament de restauració, Josep Ginés, a l'estat espanyol en l'apartat de cinema mut.

El fons descobert a Benissa estava format per 300 metres de pel·lícula. La major part d'aquest material era pràcticament irrecuperable. Entre el que estava en bones condicions es trobaren quatre pel·lícules produïdes per Barcinografo i protagonitzades per Margarida Xirgu: *Alma torturada*, *La reina joven*, *El beso de la muerte*, i *Nocturno de Chopin*. Aquestes tres últimes només eren conegudes fins a aquell moment per referències històriques.

Junt amb els films de l'actriu catalana es trobaren quatre films italians de l'època i quatre nord-americans.

A l'hora de fer una prehistòria del cinema valencià cal referir-se a *Moros y cristianos*, la pel·lícula de Maximilià Thous i el mestre Serrano. Tot i que *Castigo de Dios* és la cinta més antiga i més important de les que es conserven a la Filmoteca.

Ara, setanta-cinc anys després del seu rodatge, la podem veure.

Glòria Fleischmann